

Verslag Overlegvergadering Verantwoordingsorgaan met Algemeen bestuur ABP op donderdag 28 september 2023

Het publieksverslag heeft als doel om bij pensioenfondsen ABP aangesloten deelnemers, gepensioneerden en werkgevers inzicht te geven in de adviezen die het Verantwoordingsorgaan (VO) als medezeggenschapsorgaan aan het ABP Algemeen Bestuur geeft over voorgenomen beleidsbeslissingen en de besprekingen die het Verantwoordingsorgaan met het ABP Algemeen Bestuur voert. Voor de uitgebreide standpunten van de verschillende fracties in het Verantwoordingsorgaan wordt verwezen naar de eigen website van de fracties.

Opening en mededelingen

De voorzitter, de heer Jonkman, opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom, met name mevrouw Lemsom en de heren Becker en Kool als nieuwe bestuursleden en de heer Storm als nieuw lid van het Verantwoordingsorgaan (VO) namens de werkgeversfractie.

Mededelingen

Voortgang datadossier:

Het bestuur licht kort het integraal plan voor datakwaliteit toe en zegt dat het VO middels de overlegvergaderingen op de hoogte zal worden gehouden van het plan. Ook zal het VO tijdens het werkbezoek aan APG op 5 oktober 2023 in Heerlen worden geïnformeerd over het integrale plan.

Adviesaanvraag nadere overeenkomst vermogensbeheer & SLA op strategische uitgangspunten

Onderdeel van de jaarlijkse beleidscyclus is het vaststellen van de Service Level Agreements (SLA's). In deze overeenkomsten maakt ABP afspraken met uitvoeringsorganisatie APG over de uitbesteding en de te leveren diensten. De SLA's worden aan het VO ter advies voorgelegd. Tijdens de vorige SLA-cyclus heeft het VO aangegeven dat zij zich kan vinden in een andere vorm van betrokkenheid bij deze cyclus, meer op basis van de strategische hoofdlijnen.

Door de overgang naar het nieuwe bestuursmodel, het Omgekeerd Gemengd Model (OGM)¹, heeft ABP meer sturing op de totstandkoming van de SLA en kan ABP gericht sturen op de strategische thema's. Ook meldt het bestuur voornemens te zijn de SLA 2024 vóór het begin van het nieuwe jaar af te ronden. Met begrip voor de late aanlevering zegt het VO het op prijs te stellen om bij het vaststellen van de SLA 2024 eerder in de cyclus te worden betrokken.

Het VO stelt dat de SLA een belangrijk sturingsinstrument is en vraagt naar de mate van controle; of er punten zijn waarop het bestuur in de toekomst steviger wil sturen. Het bestuur antwoordt dat zij in controle is. Op vraagstukken die betrekking hebben op de transitie wordt naast de jaarlijkse SLA in 2024 een transitie-SLA opgesteld om strakker te kunnen sturen op mijlpalen de komende jaren. ABP voert ook performancedialogen met APG. Het bestuur licht daarnaast toe dat middelen om controle uit te oefenen in de vorm van aansprakelijkheidsstelling of boetes niet aan de orde zijn. De nieuwe koers vergt verder een andere vorm van aansturing. Om deze reden is het team binnen ABP uitgebreid qua aantal fte's en qua competenties.

De voorzitter bedankt het bestuur voor de toelichting. Daaropvolgend adviseert het VO positief.

Adviesaanvraag beloningsbeleid

De voorzitter constateert dat het hier gaat om een technische wijziging. Het voorstel is om in 2024 een inhoudelijke bespreking te houden waarna er een formele adviesaanvraag aan het VO zal worden voorgelegd. Het VO adviseert positief.

¹ Vanaf 1 januari 2022 heeft ABP een nieuw bestuursmodel. Het fonds is afgestapt van het paritaire model om sneller te kunnen inspelen op actuele zaken. In het vorige model waren alle 13 leden van het bestuur in feite uitvoerend bestuurder en aangewezen door werkgevers- of werknemersorganisaties. In het OGM wordt naast een uitvoerend bestuur, ook een niet- uitvoerend bestuur benoemd. Het niet-uitvoerend bestuur houdt intern toezicht en de 3 uitvoerend bestuurders zijn onafhankelijke bestuurders met een eigen expertise.

Voortgangsreactie bestuur op aanbevelingen VO 2022

Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan het VO over het gevoerde beleid en de naleving van de principes van goed pensioenfondsbestuur. Het bestuur heeft haar eerste reactie daarover gedeeld waarbij het ingaat op de aanbevelingen van het VO die zijn gedaan in het jaarverslag 2022.

Het VO stelt in de vergadering met name vragen over de volgende onderwerpen:

- **Werking van het bestuursmodel**

Het VO wijst op de vermelding dat de evaluatie van het OGM is afgerond en onderdeel wordt van de reguliere zelfevaluatie van het bestuur. Het VO is van mening dat het belangrijk is om het nieuwe bestuursmodel apart te blijven evalueren omdat het een tijd kan duren voordat het model tot de gewenste volwassenheid is gekomen. Het bestuur meldt dat een evaluatie op een gegeven moment is afgerond, waarna het bestuur aan de slag gaat met de aandachtspunten die hieruit naar voren zijn gekomen. De aandachtspunten worden in een ontwikkelagenda opgenomen. Op de vraag van het VO om hierbij betrokken te blijven stelt het bestuur dat het VO zal worden geïnformeerd over de voortgang.

Het VO vraagt het bestuur welke mogelijke knelpunten zij ziet in de tweeledige rol van APG. Aan de ene kant is APG de uitvoerder en aan de andere kant treedt APG op als adviseur.

Het bestuur geeft aan dat er bewust voor is gekozen om de adviesrol onder te brengen bij APG omdat zij dicht op de materie zit en de nodige expertise in huis heeft. Dit werkt in de praktijk goed. Eventuele aanpassingen in deze werkwijze (waar nodig) worden met APG besproken.

- **Nieuw pensioencontract**

Nu de Wet toekomst pensioenen is ingegaan zal de communicatie rondom het nieuwe pensioencontract worden uitgebreid. Het VO is benieuwd naar de stappen die op dit gebied zijn gezet. Hierbij is het verzoek om prioriteit te geven aan de communicatie richting deelnemers en werkgevers en om het onderscheid te maken tussen wettelijke zaken, de besluiten van de Pensioenkamer en die van ABP. Zo weet het VO beter waar men zich in de advisering op moet richten.

Het bestuur licht toe dat het binnenkort een aantal werkgeversbijeenkomsten en een panelbijeenkomst organiseert. Ook zal in het kader van het premie- en indexatiebesluit verder communicatie plaatsvinden over het nieuwe pensioencontract. Het bestuur meldt dat het doel is om het VO goed mee te nemen in het hele proces en dat het belangrijk is duidelijk te zijn over ieders rol en verantwoordelijkheid en daar moeten partijen elkaar scherp in houden.

- **Beleggingen en duurzaamheidsbeleid**

In de vergadering wordt met name stilgestaan bij de optie van een nieuw risicopreferentieonderzoek en de instrumenten voor duurzaam beleggen (waaronder het insluitingsbeleid² en de ESG-criteria³). ABP kijkt gericht naar bedrijven die willen en kunnen veranderen. Met die bedrijven gaat het fonds actief in dialoog.

Het bestuur geeft verder aan dat de optie van een nieuw risicopreferentieonderzoek breed binnen de pensioensector leeft. Het bestuur zal hierover nog een besluit nemen en het VO hiervan op de hoogte stellen.

- **Wwft en datakwaliteit**

In de vergadering wordt o.a. van gedachten gewisseld over het aantoonbaar voldoen aan de Wwft.⁴, waarbij het bestuur meldt dat ABP op alle onderdelen voldoet aan de wetgeving.

Op de vraag van het VO over hoe het bestuur omgaat met het dossier datakwaliteit met betrekking tot personeelscapaciteit en de beoogde planning, benadrukt het bestuur dit dossier nauwgezet te volgen. In het

² Het insluitingsbeleid is gebaseerd op VN Global Compact-thema's (mensenrechten, arbeid, milieu en anticorruptie) en eisen aan beleggers en bedrijven op basis van de OESO-richtlijnen. Beleggingen worden getoetst aan het insluitingsbeleid op basis waarvan duurzaamheidskarakteristieken van beursgenoteerde beleggingen worden beoordeeld. Als deze karakteristieken niet op het gewenste niveau zijn, dan gaat ABP in gesprek met het betreffende bedrijf (engagement). Lees hier eventueel meer over in [het jaarverslag ABP. Pag. 234](#)

³ De ESG (*Environmental, Social and Governance*)-criteria vormen de drie belangrijkste criteria die gebruikt worden om de duurzaamheid en ethische impact van een investering in een bedrijf of economisch veld te meten.

⁴ In de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) staat dat banken en andere instellingen moeten voorkomen dat geld wordt witgewassen via hun systemen, zoals bankrekeningen.

integrale datakwaliteitsplan is gekeken hoe risico's te mitigeren.

Onderzoek naar kosten

ABP heeft Mercer, een extern adviesbureau, in 2022 gevraagd een onderzoek uit te voeren naar de vermogensbeheerkosten voor haar totale portefeuille op basis van de kosten boekjaar 2021. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te krijgen in de samenstelling en de structuur van de verschillende kostencategorieën met betrekking tot het vermogensbeheer en om te beoordelen of deze kosten marktconform zijn. Het onderzoek, dat is gebaseerd op de gemaakte kosten in 2021, is in het voorjaar van 2023 afgerond. Het VO heeft de wens geuit om de uitkomsten van dit rapport, waarvan de hoofdconclusies zijn opgenomen in het jaarverslag 2022, met het bestuur te bespreken om hierover met het bestuur van gedachten te wisselen en liggende vragen te bespreken.

Het bestuur licht toe dat in het rapport niet alleen wordt gekeken naar de absolute kosten maar ook naar de kosten relatief aan het behaalde rendement over de periode 2017-2021. Hieruit blijkt dat in de categorie private equity hoge rendementen zijn behaald maar ook tegen hoge kosten. Ook wordt gemeld dat private equity een dure beleggingscategorie is maar dat die voor ABP gunstig is ten opzichte van de markt. Door de grootte van ABP kan het private equity investeringen doen tegen relatief lagere kosten. Daarnaast komt aan bod dat in de strategische asset-allocatie⁵ categorieën tegen elkaar worden afgewogen langs vier lijnen: rendement, risico, duurzaamheid en kosten. Op basis van die kenmerken, ervan uitgaande dat het marktconform kan worden geïmplementeerd, wordt er gekeken of een categorie past binnen deze strategische asset-allocatie.

Het VO zegt verder dat er een spanning zit tussen de (hogere) opbrengst van private equity en de samenleving die kijkt naar absolute beloningen. Het bestuur geeft aan dat de beleggingskosten altijd tegen de beleggingsopbrengsten worden afgezet om te kunnen beoordelen of de kosten gerechtvaardigd waren. Op het moment dat er een beleggingscategorie gekozen en geïmplementeerd wordt, gebeurt dit tegen marktconforme kosten of het liefst lagere kosten.

Het VO is ten slotte van mening dat zij beperkt inzicht heeft in de toerekening van de kosten door verschillende uitvoerders. Het bestuur geeft aan dat er al stappen op dit onderwerp zijn gezet. In de nieuwe SLA-afspraken is de kostenstructuur van APG een onderdeel en onderwerp van gesprek.

Uitkomsten evaluatie OGM

In 2022 ging ABP over naar een nieuw bestuursmodel: het omgekeerd gemengd model (OGM). Na het eerste jaar werken in het OGM heeft ABP een eigen evaluatie uitgevoerd. De rapportage waarin de uitkomsten staan vermeld ligt voor ter bespreking.

Het bestuur licht toe dat door de introductie van het OGM het (uitvoerend) bestuur dichter op uitvoeringsorganisatie APG kan zitten. Dit komt ook terug in het strategietraject. Voorheen was het strategietraject een meer autonoom proces binnen APG. In het nieuwe model vormt ABP zelf een strategie en is APG volgend. Het VO neemt hiervan kennis.

Het VO geeft aan dat het mitigeren van risico's één van de belangrijkste taken van een fondsbestuur is. Een risico van het OGM is dat het niet-uitvoerend bestuur (NUB) niet genoeg afstand kan nemen en er mogelijk tunnelvisie ontstaat.

Het bestuur licht toe dat er voldoende checks en balances zijn ingebouwd om adequaat toezicht te borgen. Zo is er een auditcommissie die het NUB ondersteunt in zijn toezichthoudende taak. Tevens zitten er naast NUB'ers ook externe leden in de auditcommissie. Het bestuur geeft verder aan dat het NUB ook toezicht houdt op de uitvoering. In die rol kan meer afstand worden genomen van de AB-rol om voldoende toezicht te houden.

Het VO is van mening dat het NUB op een algemene wijze rapporteert en dat dit het VO nog onvoldoende comfort geeft met betrekking tot de werking van het intern toezicht. Men constateert dat de voorzitter en vicevoorzitter van het NUB en de voorzitter en vicevoorzitter van het VO eind oktober 2023 verder zullen spreken over het doorontwikkelen van de overleggen tussen het NUB en het VO en over wijze van rapporteren.

⁵ De strategische asset-allocatie zoekt de optimale balans tussen het verwachte risico en het verwachte rendement voor de lange termijn. Het idee hierachter is dat je een deel van het risico van aandelen compenseert door enkele veilige beleggingen, zoals obligaties, toe te voegen.

Notulen overlegvergadering Bestuur met VO d.d. 29 juni 2023

Het verslag wordt vastgesteld.

Ter informatie

Beleid collectieve waardeoverdracht

Bij het uitvoeren van een collectieve waardeoverdracht wordt het beleid gehanteerd zoals dat is opgenomen in de ABTN⁶. Een afwijking van het beleid of een 'grote' collectieve waardeoverdracht wordt ter advisering aan het VO voorgelegd. In de notitie die ter informatie aan het VO wordt voorgelegd, worden de criteria voor een 'grote' collectieve waardeoverdracht nader omschreven zodat het inzichtelijker is op welk moment het VO een advies uit dient te brengen.

Het VO heeft geen vragen of opmerkingen.

Ge-update Jaarplan bestuur 2023

Conform de werkafspraken die het VO en het bestuur eerder hebben gemaakt geeft het bestuur het VO graag inzicht in de bestuurlijke jaaragenda. De bestuurlijke planning blijft continue in beweging. Het Jaarplan werd in januari 2023 vastgesteld en in september zijn er een aantal wijzigingen gedaan.

Het VO meldt kennisgenomen te hebben van het ge-update Jaarplan van het bestuur en heeft waardering voor de wijze waarin ze wordt meegenomen in de wijzigingen in de planning.

Rondvraag en sluiting

De heer Hoeijmakers, **LvOP**, meldt dat de commissie financiën is geïnformeerd over het verhogen van het strategische renteafdeckingspercentage in 2022. En geeft aan dat het VO dit besluit eerder had willen vernemen. Het bestuur bevestigt dat zij het VO hier eerder over had kunnen informeren.

Mevrouw Alofs, **FNV/ACOP**, meldt dat de commissie beleggingen een informatieve sessie heeft gehad over de Sustainable Development Investments en impactinversteringen in Nederland en stelt dat de commissie beter inzicht heeft gekregen in de gemaakte afwegingen. Het bestuur bedankt voor dit compliment en zal dit overbrengen aan de ABP-medewerkers.

De heer van Rooijen, **NBP**, stelt dat het rendement op derivaten rond de 3% ligt en als de rente blijft stijgen, gaat dit naar 3,3%. Door de relatief hoge renteafdekking is er een risico dat het laatste rendement van 3% later dit jaar verdamppt. De vraag aan het bestuur is hoe zij het risico waardeert van het weinige rendement bij hogere inflatie en stelt daarnaast de vraag of daardoor indexatie extra lastig wordt.

Het bestuur zegt dat renteafdekking een effect heeft als de rente stijgt. Bij het indexatievraagstuk gaat het om de dekkingsgraad. Als de rente stijgt gaat de dekkingsgraad omhoog en kan meer worden geïndexeerd. ABP wil wegblijven bij korte-termijn tactiek om voordeel te halen. Het fonds heeft een risicomanagementbeleid en maakt hierin een afweging in de strategische risico's op de lange termijn. Kortom, als de rente stijgt is dat goed nieuws voor de indexatie.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering.

⁶ In de Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) geeft een pensioenfonds inzicht in haar beleggingsbeleid, de wijze waarop de premie berekend wordt en over het verhogen van de pensioenen. Bekijk [hier](#) de ABTN zoals vastgesteld in april 2023.